

ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ ТА БІЗНЕСУ**ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES IN THE LIFE OF A PERSON AND BUSINESS**

**Попова О.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національний університет біоресурсів і природокористування України**

Стаття присвячена висвітленню значення діяльності суб'єктів господарювання в житті людини, яку роль діяльність суб'єктів господарювання відіграє в життєдіяльності суспільства, у розвитку економічної системи країни. Серед ключових методів дослідження – конкретно-соціологічний метод, який дав змогу здійснити аналіз понять «суб'єкти господарювання», «підприємництво», «підприємець», «бізнес», визначити нормативні документи які забезпечують і регулюють механізм реалізації суб'єктивних прав людини як право на працю. Розглянуто правове забезпечення, державна підтримка, роль державних органів в розвитку діяльності суб'єктів господарювання. Аналіз проблематики здійснено завдяки застосування методів порівняння, аналізу, узагальнення. У статті розкрито роль та значення діяльності суб'єктів господарювання в житті людини, бізнесу, у соціально-економічному розвитку суспільства, досліджено сутність малого, середнього бізнесу, визначено роль бізнесу в забезпеченні цілей сталого розвитку. В статті наведені характерні ознаки видів підприємств, в яких бізнес-діяльність суб'єктів права може мати свій прояв, існувати, а також в яких галузях, сферах, може функціонувати, розвиватись та конкурувати. Також, значну увагу, в статті приділено основним перевагам діяльності суб'єктів господарювання в житті людини, суспільства, в бізнесі, акцентовано увагу на різні чинники та фактори, які впливають на розвиток суб'єктів господарювання, на успішне функціонування, які сприяють конкурентоспроможності та підвищення рівня ефективності суб'єктів господарювання в бізнес – діяльності. Цінність статті полягає в тому, що в статті досліджено та проаналізовано яке значення відіграє діяльність суб'єктів господарювання в житті людини, суспільства, бізнесу, в забезпеченні цілей сталого розвитку та в економічній системі країни.

Одержані результати дослідження можуть бути корисні у використанні науковцями, викладачами вузів, студентами та всіма, хто цікавиться підвищенням обізнаності з питань значення діяльності суб'єктів господарювання в житті людини, суспільства, бізнесу та в забезпеченні цілей сталого розвитку.

Ключові слова: права людини, реалізації суб'єктивних прав людини, підприємництво, конкурентоспроможність, державна підтримка, сталий розвиток.

The article is devoted to highlighting the importance of the activities of business entities in human life, what role the activities of business entities play in the life of society, in the development of the country's economic system. Among the key methods of research is a specific sociological method, which made it possible to analyze the concepts of "business entities", "entrepreneurship", "entrepreneur", "business", to determine regulatory documents that provide and regulate the mechanism of the realization of subjective human rights as right to work. Legal support, state support, the role of state bodies in the development of business entities are considered. The analysis of the problem was carried out thanks to the use of methods of comparison, analysis, and generalization. The article reveals the role and importance of business entities in the life of a person, business, in the socio-economic development of society, examines the essence of small and medium-sized business, defines the role of business in ensuring the goals of sustainable development. The article describes the characteristic features of the types of enterprises in which the business activity of legal entities can manifest itself, exist, as well as in which industries and spheres it can function, develop and compete. Also, considerable attention is paid in the article to the main advantages of business entities in the life of a person, society, in business, emphasis is placed on various factors and factors that affect the development of business entities, on successful functioning, which contribute to competitiveness and increase the level of efficiency of business entities in business activities. The value of the article lies in the fact that the article researched and analyzed the importance of the activities of business entities in the life of a person, society, business, in ensuring the goals of sustainable development and in the country's economic system.

The obtained research results can be useful for scientists, university teachers, students and everyone who is interested in raising awareness of the importance of the activities of business entities in human life, society, business and in ensuring the goals of sustainable development.

Key words: human rights, realization of subjective human rights, entrepreneurship, competitiveness, state support, sustainable development.

Життєдіяльність людини має тісний зв'язок з навколишнім середовищем, оскільки простір життя людини складається з різних середовищ, серед яких це: природне, техногенне, соціальне.

Кожен вид середовища відіграє свою особливу та важливу роль в житті людини. Природне середовище – сприяє в забезпеченні таких необхідних та важливих для життя людини як-то повітря, сонячне світло, ґрунти, вода тощо. Техногенне, штучне середовище, як-то знаряддя праці, транспорт, побутові речі, засоби зв'язку, житло, виникнення населених пунктів та інше все це сприяє на створенню кращих умов для життєдіяльності людини, суспільства, впливає на його розвиток, на реалізацію людиною своїх суб'єктивних прав та інше. Соціальне середовище, також відіграє важливу роль в життєдіяльності людини, тому що люди живуть не тільки в своєму природному середовищі, але і в соціумі, в світі створеному спільнотами, в якому є норми права, в світі культури, в якому рівень правової культури особи є важливим ключовим фактором в соціалізації людини.

Варто зазначити, що зв'язок із складовими елементами навколишнього середовища відіграє важливого значення на існування та на розвиток людини, суспільства, а при раціональному використанні людиною і суспільством

елементів навколишнього середовища надає можливість створити більш кращі умови для життя.

Отже, життєдіяльність людини, суспільства складно уявити без існування різних важливих, факторів, процесів та складових навколишнього середовища, в тому числі, без заняттям суб'єктами права господарською діяльністю, існування бізнесу та діяльності бізнес – процесів.

Завдяки тому, що діяльність суб'єктів господарювання може існувати, функціонувати та розвиватись у будь-яких галузях, сферах, видах діяльності, а також мати свій прояв в різних видах організаційно – правових формах суб'єктів господарювання, все це позитивно впливає на життєдіяльність людини, суспільства, на бізнес, оскільки це:

- сприяє в зайнятості населення, тому що створюються нові робочі місця та збільшуються додаткові робочі місця;
- сприяє зростанню економічного рівня життя населення;
- впливає на покращення розвитку соціальної інфраструктури;
- слугує джерелом надходжень грошових коштів до бюджету;
- впливає на забезпечення цілей сталого розвитку, на сучасний стан розвитку регіональної, національної та сві-

тової економіки, на зростання та покращення соціально – економічної ситуації регіону та країни загалом;

– сприяє у вирішенні багатьох інших актуальних для суспільства питань та проблем.

В світі, бізнес-діяльність суб'єктів господарювання розвивається та функціонує в різних сферах надання послуг, в промисловості, в сільському господарстві, в інноваціях аграрного сектору, у відновленні джерел енергії, бізнес має свій прояв в інформаційних технологіях, в діджиталізації, торгівлі, ресторанній сфері, туризму та в інших сферах, галузях і напрямках діяльності. До прикладу: у світі понад 500 млн. ферм (87,7% від їх загальної кількості) належать сім'ям, які виробляють 56% сільськогосподарської продукції та продовольства [1, с. 49]; у сфері туризму Європи зайняті більше 35 млн чоловік. На сферу туризму припадає близько 8% ВВП країн Єврозою [2, с. 8].

Наявні в Україні кліматичні, природні умови також створюють сприятливі умови та можливості для заняття суб'єктами права господарською діяльністю та ведення бізнесом в різних його напрямках діяльності, галузях, сферах, а також, мати свій прояв в різних видах організаційно – правових формах суб'єктів господарювання. До прикладу: кількість ФОП, які перебувають на обліку в органах ДПС на 01.06.2023 року складала 2008,2 тис. осіб; у 2022 році їх було 1975,7 тис. осіб; у 2021 році – 1974,4 тис. осіб; у 2020 році – 1901,2 тис. осіб; у 2019 році – 1885,9 тис. осіб [3].

Увагу багатьох фахівців та вчених різних країн світу і, зокрема, також нашої держави, протягом значного часу, привертають питання захисту прав людини в господарській діяльності, передумови виникнення основ бізнесу, його формування, розвиток, особливості діяльності бізнес – процесу, функціонування бізнес – середовища, перспективи розвитку малого та середнього бізнесу в економічній системі, яку провідну роль відіграє діяльність суб'єктів господарювання в житті людини, суспільства, бізнесу, в контексті сталого розвитку економіки країни та економіки світу в цілому, все це свідчить про те, що питання, які стосуються діяльності суб'єктів господарювання залишаються актуальними.

Дослідженнями різних питань, які виникають, як в діяльності бізнесу так і з питань щодо забезпечення реалізації та захисту прав людини в різних сферах діяльності, в своїх роботах приділяли увагу різні вчені, як А.В. Бохан, М.М. Баб'як, З.С. Варналій, Н.В. Клецова, Л.А. Квятковська та інші, але питання, які постають та складаються в бізнес – середовище потребують їх подальшого вивчення та вирішення.

В контексті історичної еволюції, заняття людиною діяльністю яке було пов'язане з підприємництвом розпочинається ще з далеких часів, коли метою виробництва було не тільки продукти праці, які мали своє призначення для задоволення лише власних потреб виробника, де вони були вироблені, але тоді коли продукти праці вже вироблялись не лише для власних потреб, а і для суспільних, шляхом купівлі-продажу такої продукції. В період середньовіччя – ремісники, купці, торговці були початківцями підприємницької діяльності.

Тенденція розвитку підприємницької діяльності, торгівлі, а також форм управління процесами, які пов'язані з різними варіантами відносин власності спостерігається ще з давніх часів.

Р. Кантільйон визначав підприємця як людину, яка за певну ціну купує засоби виробництва, щоб виробити продукцію і продати її для одержання доходів, і яка, беручи на себе зобов'язання з витрат, не знає, за якими цінами може відбутися реалізація [4, с. 5]. Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична діяльність господарюючих суб'єктів з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, яка здійснюється на власний ризик для

одержання прибутку або власного доходу [4, с. 11]. Згідно ст. 55 Господарського кодексу України, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [5]. Поняття бізнес значно об'ємніше. Воно охоплює всі відносини, що виникають між учасниками ринкової економіки, включаючи не лише підприємців, але і споживачів, найманих працівників, державні структури [6, с. 13].

Варто зазначити, що зв'язок між цими поняттями існує, але в теоретичному аспекті вони розрізняються між собою. Проаналізувавши їх зміст можна зробити висновок, що поняття бізнес значно об'ємніше, ніж поняття підприємництва, але водночас, підприємництво є важливим складовим елементом системи бізнесу.

Завдяки тому, що бізнес може створюватись, розвиватись, функціонувати у будь-яких галузях, сферах, видах діяльності, мати свій прояв в різних видах організаційно – правових форм господарювання, все це не тільки сприяє позитивному вектору розвитку економіки, але і слугує можливістю для людини, громадянина, суб'єкта права, реалізувати свої суб'єктивні права як право на працю.

Нормативно – правові документи, які забезпечують та регулюють механізм реалізації суб'єктивних прав людини, громадянина право на працю, на зайняття підприємницькою діяльністю та інше, закріплено в різних правових нормах чинного законодавства. Так, згідно статті 43 Конституції України передбачено, кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [7]; згідно ст. 42 Господарського кодексу України передбачено підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [5]; згідно ст. 55 Господарського кодексу України, суб'єктами господарювання є: 1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку; 2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [5]. Суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва [5]. В Цивільному кодексі України є статті, які стосуються як фізичної особи – підприємця так і загальних положень про юридичну особу, до прикладу: ст. 50 Цивільного кодексу України. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності [8]; ст. 80 Цивільного кодексу України. Поняття юридичної особи. 1. Юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку [8]; ст. 81 Цивільного кодексу України. Види юридичних осіб [8]; ст. 83 Цивільного кодексу України. Організаційно-правові форми юридичних осіб. 2. Юридичні особи можуть створюватись у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом [8]; ст. 84 Цивільного кодексу України. Підприємницькі товариства [8]; ст. 87 Цивільного кодексу України. Створення юридичної особи [8].

Отже, завдяки правовим нормам, які закріплені в різних нормативно-правових документах чинного законодавства, позитивно впливають на забезпечення та реалі-

зацію суб'єктивних прав людини, громадянина, суб'єкта права, право на працю, на зайняття підприємницькою діяльністю та інше. Закони, нормативно-правові акти чинного законодавства країни сприяють в забезпечення правового механізму щодо реалізації суб'єктивних прав людини, особи, суб'єкта права, а також забезпечують та регулюють правові відносини між різними суб'єктами права.

Варто зазначити, оскільки бізнес-діяльність суб'єктів права має свій прояв та функціонування в різних сферах, галузях і напрямках це позитивно впливає на життя людини і суспільства, а саме на самозайнятості серед населення, тому що надається можливість суб'єктам права здійснювати пошук та приймати оптимальні рішення щодо використання своїх суб'єктивних прав, ефективного використання інноваційних ідей, реалізувати свої власні ідеї, амбіції, талант, розпочати та започаткувати свою власну справу, яка в майбутньому може стати сімейною справою та інше.

Розвиток та функціонування багатьох видів бізнесу сприяє:

- створення нових та додаткових робочих місць для зайнятості населення;
- насичення ринку послугами та товарами щодо задоволення в суспільстві споживчого попиту;
- підвищення конкурентоспроможності підприємницької діяльності на сучасному ринку;
- створення умов для набуття навичок та для закріплення професійних;
- впливає на покращення розвитку регіонального розвитку, на соціальну інфраструктуру тощо;
- зростання економічного рівня населення;
- є джерелом надходження коштів до бюджету;
- сприяє розвитку інновацій тощо.

У соціально-економічному розвитку суспільства бізнес відіграє багатоаспектну роль, зокрема це проявляється у зайнятості населення, задоволенні споживачів їхніх потреб, збалансуванні виробництва та споживання та інше, також відіграє значну роль в досягненні цілей сталого розвитку, оскільки серед суб'єктів права, які займаються бізнес-діяльністю, запроваджуються технології та рішення, які спрямовані на екологічне зростання та турботу про навколишнє середовище, на вирішення питань, які стосуються забезпечення охорони здоров'я, подолання бідності в світі та інше.

Таким чином, існування бізнес-діяльності суб'єктів права, відіграє важливу роль не тільки в житті людини, суспільства, але є невід'ємним складовим елементом в розвитку ринкової економіки держави, впливає на вектор розвитку економіки та на забезпечення цілей сталого розвитку.

В сучасних умовах господарювання підприємництво будь – якої країни займає вагомое значення в системі господарювання господарського комплексу, оскільки воно відіграє важливу роль у створенні та формуванні національного доходу країни, а від ефективного розвитку підприємницької діяльності залежить рівень досягнення суспільством соціально – економічних благ всієї країни [9, с. 39].

Отже, по мірі розвитку бізнесу, розуміння значення ролі середнього або малого бізнесу, надають можливість зрозуміти, який вплив здійснює бізнес-діяльність на розвиток економічної системи як вітчизняної так і світової економіки, оскільки формування ринкової системи економіки в усіх сферах пов'язано з функціонуванням, розвитком господарювання підприємницької діяльності.

Варто зазначити, що важливою ознакою для ринкової економіки є взаємодія та існування середніх підприємств, великих, малих, а також їх оптимальне співвідношення. Завдяки органічній взаємодії між діяльністю цих різних підприємств, малий бізнес може створювати нові робочі

місця для зайнятості населення, а підприємства, які відносяться до категорій як великі, можуть сприяти у формуванні здійснення підприємницької діяльності малого бізнесу, до прикладу: вироблення окремих деталей, елементів продукції або у питаннях щодо надання послуг.

Оскільки, види підприємств розрізняються:

- за галузево – функціональним видом діяльності;
- за формою власності майна;
- за метою, характером своєї діяльності, формою господарювання та за правовим статусом;
- за цілісністю, за ступенем та за територіальним підпорядкуванням;

– за чисельністю працівників та інше, все це позитивно сприяє на розвиток в діяльності бізнесу, щодо впровадження досягнень науково – технічного прогресу, насичення ринку товарами, послугами, впливає на спосіб ведення бізнесу, на розширення конкуренції, на взаємодію компаній, впливає на формування населеного пункту, в якому розташоване підприємство та на спеціалізацію області.

Розвиток малого, середнього бізнесу та іншого, є не тільки органічним структурним елементом в економічній системі, але є і важливим у питаннях щодо напрямків покращення, вдосконалення господарської діяльності, а розвиток регіональної економіки, національної та світової економіки, неможливий без активізації та спонукання дієвих процесів підприємницької діяльності.

Серед різних умов економічної доцільності малого бізнесу є умови які виступають у необхідності нарощування обсягів виробництва та постійного його зростання. Завдяки тому, що малий бізнес має більш гнучку та динамічну форму ділового життя, може швидко реагувати на зміни в кон'юктурі ринку, на попит товарів споживачами, має можливість швидко опановувати нові види продукції та послуг, впроваджувати нові ідеї, проекти, сприяти формуванню конкурентного середовища між підприємствами та інше, такі умови можуть впливати на доцільність переходу малого бізнесу до категорій середнього, а з часом і до масштабів великого.

За результатами 2020р. для країн ЄС-27 прослідковувалися такі тенденції розвитку малого та середнього підприємства:

- 99,8% підприємств у сфері нефінансового бізнесу – це малі та середні підприємства;
- 65,0% зайнятих саме у МСБ;
- 53,0% доданої вартості, створені малими та середніми підприємствами (крім сфери фінансового бізнесу) [10, с. 61].

Природні та кліматичні умови, які наявні в нашій країні є сприятливими умовами для заняття суб'єктами права бізнес-діяльністю, для успішного розвитку підприємницької діяльності та ефективного його ведення в різних галузях, сферах та напрямках. В різних регіонах нашої держави розвиваються: різні сільськогосподарські галузі, зокрема рослинництво, ягідництво, овочівництво, садівництво, крелівництво, птахівництво, тваринництво тощо, готельно – ресторанні справи, туристична галузь та інші. До прикладу: за 2021 рік Україна збільшила експорт продукції агропромислового комплексу на 25% [11]. Найбільше експортовано продукції рослинництва [11]. У цілому понад 97% аграрної продукції українського виробництва закуповують Азія, Африка, Європейський Союз [12].

Варто зазначити, що аграрна галузь, маючи такі позитивні результати своєї діяльності, економічну спроможність господарські підприємства аграрної галузі використовують ще не в повному обсязі, тому для їх позитивного розвитку та для подальшої ефективної роботи необхідно вирішити різні питання серед яких це: інвестиційна привабливість сільських регіонів, пріоритетні напрямки розвитку суб'єктів господарювання та багато інших важливих питань.

Різні фактори, умови впливають на розвиток бізнесу, на діяльність суб'єкта господарювання, але також призводять і до змін тому, на ефективне функціонування діяльності суб'єкта господарювання, а також на його розвиток, впливають різні важливі чинники, бізнес-стратегії серед яких це:

- наявність фінансових ресурсів у суб'єкта господарювання;
- рівень матеріально-технічного забезпечення за напрямком господарській діяльності суб'єкта права;
- впровадження в господарську діяльність новинок прогресу, передових технологій;
- кваліфіковані фахівці за напрямком діяльності суб'єкта господарювання;
- впровадження та зміцнення в господарській діяльності перспективних агротехнологій, інноваційних рішень у виробництво аграрної галузі;
- розвиток торгівельної мережі для суб'єктів господарювання напрямком діяльності яких це органічна продукція та еко-продукція;
- наявність у компанії переконливої та аргументованої пропозиції для споживачів, яка буде зацікавлювати та виділяти товар, продукцію тощо, серед інших пропозицій на ринку, які надходять від компанії конкурентів;
- заохочення суб'єктів господарювання щодо збільшення обсягів виробництва продукції та виходу на рівень європейських стандартів та багато інших важливих чинників.

З розвитком цифрової епохи, цифрові технології також вносять зміни в життєдіяльність людини, суспільства, а також в діяльність бізнесу, у спосіб конкуренції, у взаємодію компаній тощо. До прикладу: кількість людей у всьому світі, які користуються Інтернетом, зросла до 4,54 мільярда [13]. Станом на січень 2020 року у світі налічувалося 3,80 мільярда користувачів соціальних мереж [13]. Зараз у світі понад 5,19 мільярда людей користуються мобільними телефонами [13]. Цифрова трансформація, як одна із бізнес-стратегій, позитивно впливає на підвищення рівня ефективності діяльності суб'єкта господарювання, до прикладу: компанія або фірма, яка має аналітичні дані, має можливість з прогнозувати майбутній стан своєї діяльності, а також прийняття рішення, яке буде більш доцільне та оптимальне для фірми.

На різних етапах розвитку та ведення підприємницької діяльності, важливого значення відіграє фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Фінансування суб'єкта господарювання може здійснюватись різними способами, до прикладу: самофінансування, яке здійснюється за рахунок власних коштів підприємця.

Як висвітлено в роботі автором Liu, Q. [14, с. 3255–3268] підприємці, які мають власні заощадження, мають можливість їх використати як спосіб фінансування підприємництва, або інвестувати їх в новий бізнес.

Такий метод фінансування може надавати різні переваги для підприємця серед яких це:

- підприємцю не потрібно витратити додатково свій час для пошуку зовнішніх джерел фінансування підприємницької діяльності;
- у підприємця не виникає додаткових ризиків та договірних зобов'язань перед іншими учасниками правових відносин, які можуть настати для суб'єкта права у разі невиконання часткового або повного невиконання договірних зобов'язань, які виникли між сторонами згідно умов укладеного договору та інше.

В разі необхідності, суб'єкт господарювання може отримати додаткове зовнішнє фінансування, як для започаткування фірми, стартапу тощо, так і для ведення, розвитку підприємницької діяльності. До прикладу: шляхом оформлення позики або кредитування під нерухоме майно суб'єкта господарювання тощо.

Сьогодні існує багато різноманітних способів фінансування суб'єкта права, але кожний спосіб фінансування має свої переваги та недоліки тому, під час розгляду та обрання методу фінансування підприємницької діяльності, суб'єкту права необхідно уважно розглянути переваги та недоліки способу фінансування, а також, обрати найбільш вигідний та посильний для суб'єкта права метод фінансування.

Слід зазначити, що серед вище зазначених факторів та умов, які впливають на розвиток діяльності суб'єкта господарювання, на розвиток бізнесу, на його функціонування та інше, важливу роль в ефективному напрямку розвитку суб'єкта господарювання відіграє такий чинник як державна підтримка, та який правовий механізм буде здійснювати держава в питаннях підтримки пріоритетних напрямків розвитку різних сфер і галузей діяльності господарств.

Державна підтримка, в питаннях пріоритетних напрямків розвитку діяльності господарств, позитивно впливає на можливість стабільно та ефективно працювати суб'єктам господарювання, розвиватись більш швидкими темпами. В свою чергу, держава, в результаті таких дій, отримує зростання надходжень до бюджету, за рахунок сплати податків, збільшується обсяг виробництва продукції, підвищується конкурентоспроможність вітчизняних товарів, знижується напруженість на ринку праці та інше.

Серед важливих питань сьогодення, в нашій країні також приділяється увага питанням, які стосуються діяльності суб'єктів господарювання, започаткування бізнесу, стимулювання та його розвитку.

В 2021 році Уряд запровадив систему підтримки бізнесу, яка дозволить максимально зняти фінансове навантаження на підприємців у період карантинних обмежень [15], серед яких це: підтримка агробізнесу, кредитні канікули, підтримка середнього та малого бізнесу та інше.

Уряд передбачив у 2023 році програму мікрогрантів «Власна справа» [16]. Така програма спрямована на відкриття, на стимулювання та на розвиток підприємницької діяльності. Підприємці, які скористались даною програмою і отримали мікрогранти майже 30% працюють в сфері оптової та роздрібно торгівлі, ремонту автотранспорту, 20% – в сфері переробної промисловості, 13% – тимчасового розміщення й організації харчування [16].

Як свідчить світовий досвід, малий бізнес є одним із головних елементів ринкового господарства та рушієм економічного розвитку. Цей сектор значною мірою впливає на визначення кількісних та якісних характеристик валового національного продукту [17, с. 227], але на ефективність функціонування економіки також впливає і оптимальний розвиток великого, середнього та малого бізнесу, водночас середній та малий бізнес є основою соціально – економічного розвитку.

До прикладу, в країнах ЄС МСБ складає близько 90% від загального числа підприємств. Приблизна кількість підприємств МСБ – біля 20 млн. Число зайнятого населення там становить близько 70% [18].

У розвинених країнах світу також приділяється увага ефективності та стимулювання розвитку діяльності бізнесу. На прикладах деяких країн розглянемо більш детально зарубіжний досвід засобів та чинників, які сприяють ефективному розвитку діяльності бізнесу та його стабільного функціонування.

Як висвітлено в роботі авторами Danyliv, Kh., Serheiev, O. and Havryliak, T. (2021) [19] у Франції приділяється увага ефективним інструментам розвитку та ведення бізнесу. В країні вживаються засоби, які спрямовані на запобігання банкрутства підприємств, а також, створюються умови, які спрямовані на відкриття нових підприємств. Застосування таких засобів позитивно впливають на діяльність бізнесу, на його існування та розвиток.

Як висвітлено в роботі авторами Danylykiv, Kh., Serheiev, O. and Havryliak, T. (2021) [19] у Великобританії приділяється увага фінансово-кредитній підтримці малого бізнесу та ефективній регуляторній політиці. Використовуючи інструменти кредитної політики економіки, бюджетної, податкової, держава створює сприятливі умови для підтримки малого бізнесу та щодо стимулювання такого сектора економіки.

У Німеччині малий бізнес вже більше 30 років користується потужною підтримкою держави, оскільки економічна політика уряду постійно враховує його інтереси [19].

Як висвітлено в роботі авторами Danylykiv, Kh., Serheiev, O. and Havryliak, T. (2021) [19] у Німеччині, кредитна, фінансова державна підтримка сприяє розвитку бізнесу, щодо його відкриття, конкурентоспроможності та ефективності такого сектора в економіці держави, а також, окрім такої фінансової допомоги, держава ще надає інформаційну підтримку підприємцям на різних етапах розвитку бізнесу через організації комплексних консультацій.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що діяльність суб'єктів господарювання відіграє важливе значення в житті людини, суспільства,

в бізнесі, а також в соціально – економічному розвитку країни. Функціонування, розвиток, оптимальне співвідношення та взаємодія різних підприємств в бізнес-середовищі як-то середніх, великих та малих мають значення у забезпеченні цілей сталого розвитку країни, а також у векторі розвитку та функціонування економіки країни.

Слід зазначити, що векторність розвитку бізнес-діяльності суб'єктів права тісно пов'язано з правовими нормами, а саме, дотримання норм права різними суб'єктами права, без винятку, враховуючи правові аспекти їхньої діяльності бізнесу, державною підтримкою, все це позитивно впливає на формування сталого розвитку країни та на побудову міцної економіки держави.

Також, для більш перспективного та успішного розвитку діяльності суб'єктів господарювання, бізнесу, необхідно застосовувати заходи, які будуть сприятливими у вирішенні питань діяльності суб'єктів господарювання, забезпечуватимуть стабільну роботу суб'єктів права в бізнес – середовищі, а також переймати та впроваджувати позитивний досвід зарубіжних країн, які сприятимуть перспективному розвитку та функціонування діяльності в бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Спаський Г.В. Розвиток сімейних фермерських господарств регіону. *Економіка АПК*. 2019. Т. 26. № 5. С. 49–59. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201905049>
2. Туристичне країнознавство. Західна та Північна Європа: навч. посіб. / Аніпко Н.П. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 236 с.
3. В Україні зареєстровано 2 млн ФОПів, 76% з них є платниками єдиного податку–ДПС. *ЛИГА–ЗАКОН: веб-сайт*. URL: https://biz.ligazakon.net/news/220491_v-ukrain-zarestrovano-2-mln-fopiv-76-z-nikh--platnikami-dinogo-podatku---dps
4. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посіб / за заг. ред. Н. В. Сментини. К: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 320 с.
5. Господарський кодекс України / *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19–20, № 21–22, ст.144*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Економіка і бізнес: підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми: ТОВ «ВТД «Університетська книга», 2021. 316 с.
7. Конституція України / *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, №30/URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text*
8. Цивільний кодекс України / *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40–44, ст. 356*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
9. Попова О.В. Фермерські господарства як форма підприємницької діяльності в системі господарювання розвиток та інвестиційна привабливість: монографія. Полтава: ЦФЕНД, 2021. С. 39–43.
10. Дернова І. А. Боровик Т.М. Проблеми малого та середнього бізнесу в умовах пандемії COVID-19: європейський вимір. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2022. № 1(7), С. 57–70. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/60052>
11. За 2021 рік Україна збільшила експорт продукції агропромислового комплексу на 25%. *LANDLORD: веб-сайт*. URL: <https://landlord.ua/news/za-2021-rik-ukraina-zbilshyla-eksport-produktsii-ahropromyslovoho-kompleksu-na-25/>
12. Україна четвертий рік поспіль оновила рекорд аграрного експорту. *LANDLORD: веб-сайт* URL: <https://landlord.ua/news/ukraina-chetvrtiy-rik-pospil-onovyla-rekord-ahramnoho-eksportu/>
13. The official site of We Are Social Digital 2020:3.8 billion people use social media URL: <https://wearesocial.com/uk/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media/>
14. Liu, Q. Methods and Trends in Financing Entrepreneurship. *Open Journal of Business and Management*. 2023. Vol. 11. No. 6., P. 3255–3268. URL: doi:10.4236/ojbm.2023.116177
15. Підтримка бізнесу. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://covid19.gov.ua/prohramy-pidtrymky-biznesu>
16. Уряд видасть у 2023 році понад 7000 мікрогрантів на старт і розвиток малого бізнесу в рамках проекту eРобота, – Тетяна Бережна. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a7e951ce-2704-4f62-98c9-1ce7660db0ea&title=UriadVidastU2023>
17. Шнирков О.О. Руденко І.В. Місце та роль малого бізнесу у міжнародній економічній діяльності. *Молодий вчений*. 2020. № 11(2). С. 226–230. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_11\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_11(2)_24)
18. Що потрібно зробити для розвитку малого бізнесу?– погляд експерта. *Дебет-кредит: веб-сайт*. URL: <https://news.dtki.ua/state/entrepreneurship /54461>
19. Danylykiv, Kh., Serheiev, O. and Havryliak, T. "Features of innovative development of small entrepreneurship structures in foreign countries and its use in Ukraine", *Efektivna ekonomika*. 2021. Vol. 11, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9568>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.11.94